

ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΣ ΚΑΜΠΟΣ

**Δημιουργία μιας ταυτότητας για
την Θεσσαλία
αξιοποιώντας την αρχέγονη
υπεροχή του θεσσαλικού τοπίου**

Δρ. Μαρία Μαρκάτου

- Προισταμένη Πολεοδομικού Σχεδιασμού- Δήμος Λαρισαίων
- Εντεταλμένη Διδασκαλίας- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Μέλος Μόνιμης Επιτροπής ΤΤΕ

Ενδεικτικές φωτογραφίες.....

Περίληψη

Η εργασία προτείνει την δημιουργία **εμπορικής ταυτότητας** για την Θεσσαλία, με επίκεντρο τον θεσσαλικό κάμπο.

Ο θεσσαλικός κάμπος είναι αυτό που διαφοροποιεί την περιοχή και την ξεχωρίζει.

Ωστόσο, παρόλη την σημασία του, δεν θεωρείται κάτι σημαντικό στην αντίληψη του θεσσαλού πολίτη.

Συνεπώς, το ζητούμενο είναι να αποτελέσει ο θεσσαλικός κάμπος **βίωμα**.....

..... μέσω της **ενσωμάτωσης** του θεσσαλικού κάμπου στην ταυτότητα της περιοχής και την **ένταξή** του στην άυλη κληρονομιά της.

Σκοπιμότητα- αφορμή

Βασική πρόκληση:

- ☐ Να «αποδόσει» στον θεσσαλικό κάμπο χαρακτηριστικά σήματος,
- ☐ Να τον «χρησιμοποιήσει» για να οικοδομήσει μια ταυτότητα εντελώς διαφορετική από την υφιστάμενη **(αν υπάρχει;),**
- ☐ Να τον «αξιοποιήσει» προς μια διαφορετική κατεύθυνση από αυτό που σημαίνει για τους κατοίκους.

Στο μυαλό των κατοίκων ο θεσσαλικός κάμπος είναι το προϊόν του, δηλαδή η παραγωγή του **(υλική διάσταση)**

Σε αυτή όμως προσθέτουμε την άυλη διάσταση (τοπίο, μακρά ιστορία, ιστορικό- πολιτιστικό σύμβολο)

Το βασικό επιχείρημα

Η σημασία του θεσσαλικού κάμπου είναι τεράστια:

- Δημιουργήθηκε πριν χιλιάδες χρόνια και είναι αναλλοίωτος στο πέρασμα του χρόνου **(ιστορική και πολιτιστική διάσταση)**
- Αποτέλεσε και αποτελεί βασικό παραγωγικό πόρο στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, αλλά και της χώρας **(οικονομική και κοινωνική διάσταση)**
- Ανέδειξε το σιτάρι, το βασικότερο αγαθό της διατροφικής αλυσίδας **(ιστορική, οικονομική, πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική διάσταση)**
- Συνδέθηκε με σημαντικά ιστορικά γεγονότα, εκεί ξεκίνησε το αγροτικό κίνημα του Μαρίνου Αντύπα **(πολιτική και κοινωνική διάσταση)**

Το βασικό πρόβλημα

Ωστόσο:

- ☐ Δεν θεωρείται κάτι σημαντικό στην αντίληψη του Θεσσαλού πολίτη που να αξίζει ιδιαίτερης προσοχής.
- ☐ Συνδέεται μόνο με την υλική διάσταση (αγροτικό προϊόν).

Επομένως: Πώς θα αποτελέσει ο Θεσσαλικός κάμπος βίωμα για να συνειδητοποιήσει ο Θεσσαλός πολίτης (αλλά όχι μόνο) την αξία του,

Προκλήσεις του μέλλοντος:

- ☐ Κοινωνική αποδοχή,
- ☐ Ήπια τουριστική ανάπτυξη,
- ☐ Ένταξη του τοπίου του θεσσαλικού κάμπου στην άυλη κληρονομιά της περιοχής και
- ☐ Οικονομική βιωσιμότητα του όλου εγχειρήματος.

Η υφιστάμενη κατάσταση: Ο Θεσσαλικός κάμπος

- Καλλιεργήσιμη έκταση της Θεσσαλίας: 4.999.353 στρ.
- Οι καλλιέργειες που κυριαρχούν είναι οι αροτραίες (το 80% περίπου των καλλιεργούμενων εκτάσεων).
- Η καλλιέργεια σκληρού σιταριού υπερτερεί σήμερα σε ποσοστό 30%, ακολουθεί το βαμβάκι με ποσοστό 28%.
- Η διαχρονική εξέλιξη (1978-2010) της καλλιέργειας του σκληρού σιταριού παρουσιάζει αυξητική τάση με αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής (εξαγωγίμο και επιδοτούμενο προϊόν).
- Σταδιακή ενσωμάτωση της ελληνικής γεωργίας στην ΚΑΠ (επίπονη – αντιφατική).

Η πρόταση: Δύο επίπεδα (1)

Πρώτο επίπεδο:

Ένταξη του θεσσαλικού κάμπου σε δίκτυα- διαδρομές με βάση την τριλογία της διατροφικής αλυσίδας (σιτάρι, αμπέλι, ελιά).

Τρεις διαδρομές με διαφορετική γεωγραφική εμβέλεια και προφανώς απαιτήσεις, **«Θεσσαλική»**, **«Ελληνική»** και **«Μεσογειακή»** αλλά με την ίδια λογική.

Για παράδειγμα το «θεσσαλικό» δίκτυο- διαδρομή αποτελείται από τρία τοπικά κύρια σημεία ενδιαφέροντος:

- ❑ του σιταριού (περιοχή από Λάρισα- Καρδίτσα και Τρίκαλα),
- ❑ του αμπελιού (περιοχή Ραψάνη με ονομασία προέλευσης)
- ❑ της ελιάς (περιοχή Νότιου Πηλίου).

Η πρόταση: Δύο επίπεδα (2)

Δεύτερο επίπεδο:

Ανάπτυξη ενός πάρκου με δραστηριότητες ήπιου τουρισμού, εκπαίδευσης και έρευνας στην Αβερώφειο Γεωργική Σχολή.

Η τεχνολογία και η ένταξή της στον αγροτικό κύκλο είναι κομβικά ζητήματα για την οικονομική βιωσιμότητα.

Προϋπόθεση: Δημιουργία ενός κατάλληλου συνεργατικού και αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος.

Η Αβερώφειος Σχολή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον θεσσαλικό κάμπο και το παρελθόν της περιοχής/ χώρας.

Πρόκειται για ένα πολιτικό μνημείο.

Η Αβερώνφειος Γεωργική Σχολή

Πρόκειται για ένα νεοκλασικό συγκρότημα κτηρίων, στην δυτική είσοδο της πόλης, το οποίο περιβάλλεται από πευκόφυτο άλσος.

Η ανέγερση των κτηριακών εγκαταστάσεων της Σχολής έγινε με δαπάνη του κληροδοτήματος του δωρητή Γεωργίου Αβέρωφ στις αρχές του 19ου αιώνα και λειτούργησε ως Μέση Γεωπονική Σχολή μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα. Ιδρύθηκε το 1901 και λειτούργησε το 1911.

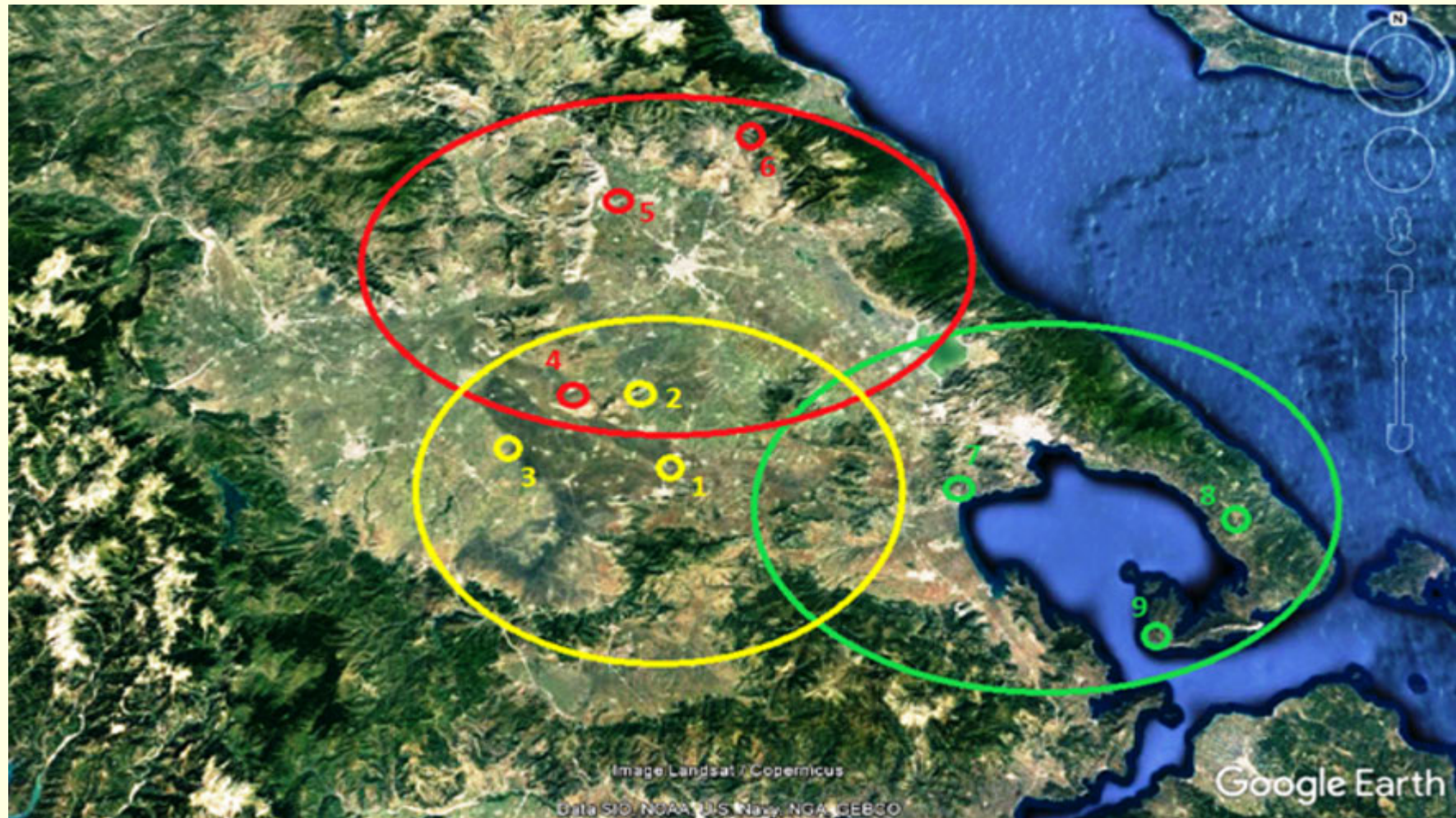
Το συγκρότημα των κτηρίων της Αβερώνφειου Σχολής μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του χαρακτηρίστηκε ως έργο τέχνης και ιστορικό διατηρητέο μνημείο διότι πρόκειται για ένα πολύ αξιόλογο και αντιπροσωπευτικό δείγμα κτηρίων με εκπαιδευτικό χαρακτήρα, με ιδιαίτερα μορφολογικά, αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και άλλα στοιχεία που εκφράζουν την εποχή του.

Θεωρείται μοναδικό για την περιοχή και αναπόσπαστα συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων της.

Παράδειγμα: Η θεσσαλική διαδρομή (1)

Παράδειγμα: Η Θεσσαλική διαδρομή (2)

Δρόμος του σιταριού: νοτιοδυτική Θεσσαλική γη

Δρόμος του κρασιού: κεντρική και βόρεια Θεσσαλική γη

Δρόμος της ελιάς: νοτιοανατολική Θεσσαλική γη

- ❑ Η δικτύωση του Θεσσαλικού κάμπου γίνεται με αλληλοσυνδεόμενους κύκλους συγκεκριμένων χωρικών διαμορφώσεων και σημασιών.
- ❑ Ορίζεται ως ένα σύνολο αλληλεξαρτώμενων κέντρων που περιλαμβάνονται σε μία χωρική ενότητα.
- ❑ Τα κέντρα αποτελούν τους κόμβους του δικτύου με διαφορετικό μέγεθος και εμβέλεια το καθένα.
- ❑ Η έννοια της δικτύωσης περιγράφει τις σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των κέντρων με στόχο την δημιουργία διαδρομών που θα αναδείξουν την ιδιαίτερη ταυτότητα του Θεσσαλικού κάμπου.

Παράδειγμα: Η Θεσσαλική διαδρομή-

Ο δρόμος του σιταριού.....

Νοτιοδυτικά του Θεσσαλικού κάμπου απλώνεται η λεκάνη της Λάρισας. Απέραντες εκτάσεις σιτηρών διαμορφώνουν ένα πολύχρωμο γραμμικό μοτίβο απaráμμηλης ομορφιάς και αξίας. Ένας καμβάς από πράσινες και χρυσαφίες πινελιές, λουσμένος από το ελληνικό φως, περιμένει τον περιηγητή να ζήσει το μεγαλείο του Θεσσαλικού τοπίου.

Κέντρο 1: Άγιος Γεώργιος

Μικρός αγροτικός οικισμός του δήμου Κιλελέρ στην καρδιά του Θεσσαλικού κάμπου, περιστοιχίζεται από ατέλειωτες σπαρμένες εκτάσεις σιτηρών.

Φιδωτοί αγροτικοί δρόμοι διασχίζουν τα χωράφια και ενώνουν τον οικισμό με τα υπόλοιπα χωριά δημιουργώντας διαδρομές ξεχωριστής ομορφιάς.

Κέντρο 2: Κρανώνας

Η ονομασία προέρχεται από την αρχαία πόλη Κραννώννα, ένα από τα ισχυρότερα μέλη της Θεσσαλικής νομισματικής ένωσης που ιδρύθηκε γύρω στο 470 π.Χ. Η θέση πέντε προϊστορικών οικισμών, με στρώματα της Χαλκοκρατίας και των ιστορικών χρόνων (κλασικών, ελληνιστικών, βυζαντινών) και πλούσια ευρήματα, έχουν εντοπιστεί στην περίμετρο του χωριού και αποτελούν κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο μεγάλης αρχαιολογικής και ιστορικής αξίας.

Κέντρο 3: Ιτέα

Η Ιτέα είναι κωμόπολη του νομού Καρδίτσας και βρίσκεται στη βορειανατολική πλευρά του νομού. Επί Τουρκοκρατίας ονομαζόταν Κουτσαρί, που θα πει μεγάλο χωριό, δεδομένου ότι κατοικούνταν από πολλούς Τούρκους Κονιάρηδες, οι οποίοι πριν την απελευθέρωση της Θεσσαλίας το 1881 το εγκατέλειψαν. Η Ιτέα επηρέαζε τα γύρω χωριά πολιτιστικά και οι κάτοικοι ήταν πολυτάξιδοι έμποροι.

Παράδειγμα: Η Θεσσαλική διαδρομή-

Ο δρόμος του κρασιού.....

Κέντρο 5: Τύρναβος

Ο Δήμος Τυρνάβου αποτελεί το κέντρο μιας μεγάλης επίπεδης ενδοχώρας στη Θεσσαλία, που εκτείνεται από τον Πηνειό ποταμό ως τους πρόποδες της Μελούνας και από την ορεινή Ελασσόνα ως τις παρυφές της πόλης της Λάρισας. Πρόκειται για μια περιοχή που συνδυάζει δυναμικές καλλιέργειες αμπελιού, με την παράλληλη αξιοποίηση και προώθηση, μέσω της μεταποιητικής βιοτεχνίας και βιομηχανίας, των παγκοσμίως γνωστών παραγώγων τους, όπως τσίπουρο, ούζο και κρασί Τυρνάβου. Ο αγροτικός οινοποιητικός συνεταιρισμός Τυρνάβου ιδρύθηκε το 1961 από αγρότες αμπελοκαλλιεργητές της περιοχής με σκοπό τη διασφάλιση και αξιοποίηση της παραγωγής τους.

Κέντρο 4: Βούναινα

Τα Βούναινα είναι ένα μικρό χωριό που ανήκει στον δήμο Κιλελέρ. Εδώ τα τελευταία χρόνια οινοποιούνται κάποια κρασιά που έχουν ταρακουνήσει την ελληνική, αλλά και διεθνή αγορά.

Κέντρο 6: Ραψάνη

Η Ραψάνη βρίσκεται στους πρόποδες του Κάτω Ολύμπου, επάνω από την γραφική κοιλάδα των Τεμπών, με πανοραμική θέα στο Αιγαίο Πέλαγος. Ιδρύθηκε ενδεχομένως τον 10ο αι. από την συνένωση χωριών με το όνομα Ολυμπιάδες. Πρόκειται για ένα ιστορικό οικισμό για τον οποίο οι γραπτές πηγές ξεκινούν από τον 15ο αιώνα. Η Ραψάνη είναι γνωστή για την παραγωγή κρασιού και τσίπουρου. Εδώ βρίσκεται το Μουσείο Οίνου και Αμπέλου Ραψάνης που λειτουργεί από το 2012 (διαθέτει αίθουσα που διαμορφώνεται για γευσιγνώστες και εξωτερικό πέτρινο θεατράκι 100 ατόμων). Παρουσιάζει την ιστορία της αμπελοκαλλιέργειας και της οινοποίησης στη περιοχή της Ραψάνης από τον 17ο - 18ο αιώνα έως τις μέρες μας. Ο στόχος του μουσείου είναι η ανάδειξη της τοπικής ιστορίας της Ραψάνης που συνδέεται τους τελευταίους τρεις αιώνες αλληλένδετα με την καλλιέργεια του αμπελιού και την παραγωγή του περίφημου ραψανιώτικου μπρούσκου.

Παράδειγμα: Η θεσσαλική διαδρομή-

Ο δρόμος της ελιάς.....

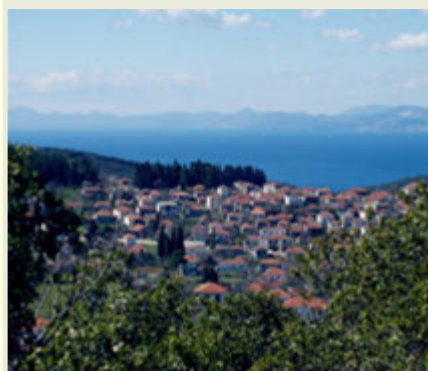
Κέντρο 8: Αργαλαστή

Η Αργαλαστή είναι ένα κεφαλοχώρι του νοτίου Πηλίου. Αποτελεί το διοικητικό και εμπορικό κέντρο των χωριών της νότιας άκρης της χερσονήσου της Μαγνησίας. Ήδη από την περίοδο της τουρκοκρατίας η Αργαλαστή αναπτύχθηκε γρήγορα χάρη στη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία και τη βιοτεχνία του μεταξιού. Η Αργαλαστή διαθέτει πολλά αρχοντικά, εξαιρετικά δείγματα της αισθητικής της εποχής εκείνης, αρκετά καλντερίμια και μια δροσερή πλακόστρωτη πλατεία με καφενεία, ταβερνούλες και τσιπουράδικα. Στην πλατεία ξεχωρίζει το καμπαναριό των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου με ύψος 28 μέτρων φτιαγμένο από ντόπιο μάρμαρο το 1912, έργο του αρχιτέκτονα Περπινιάν.

Κέντρο 7: Αλμυρός

Η Ιστορία του Αλμυρού ξεκινά από την αρχαία πόλη Άλο (10 χλμ από τον Αλμυρό). Η Άλος ήταν σημαντική και πολυάνθρωπη πόλη γνωστή για το λιμάνι της και το ρόλο της στους Περσικούς πολέμους. Κατά το Μεσαίωνα, αναπτύχθηκε η πόλη των Δύο Αλμυρών, λίγο βορειότερα της θέσης της ελληνιστικής Άλου. Μετά τη βυζαντινή εποχή, για λόγους κυρίως πειρατικών επιδρομών, η πόλη χτίστηκε στη σημερινή θέση.

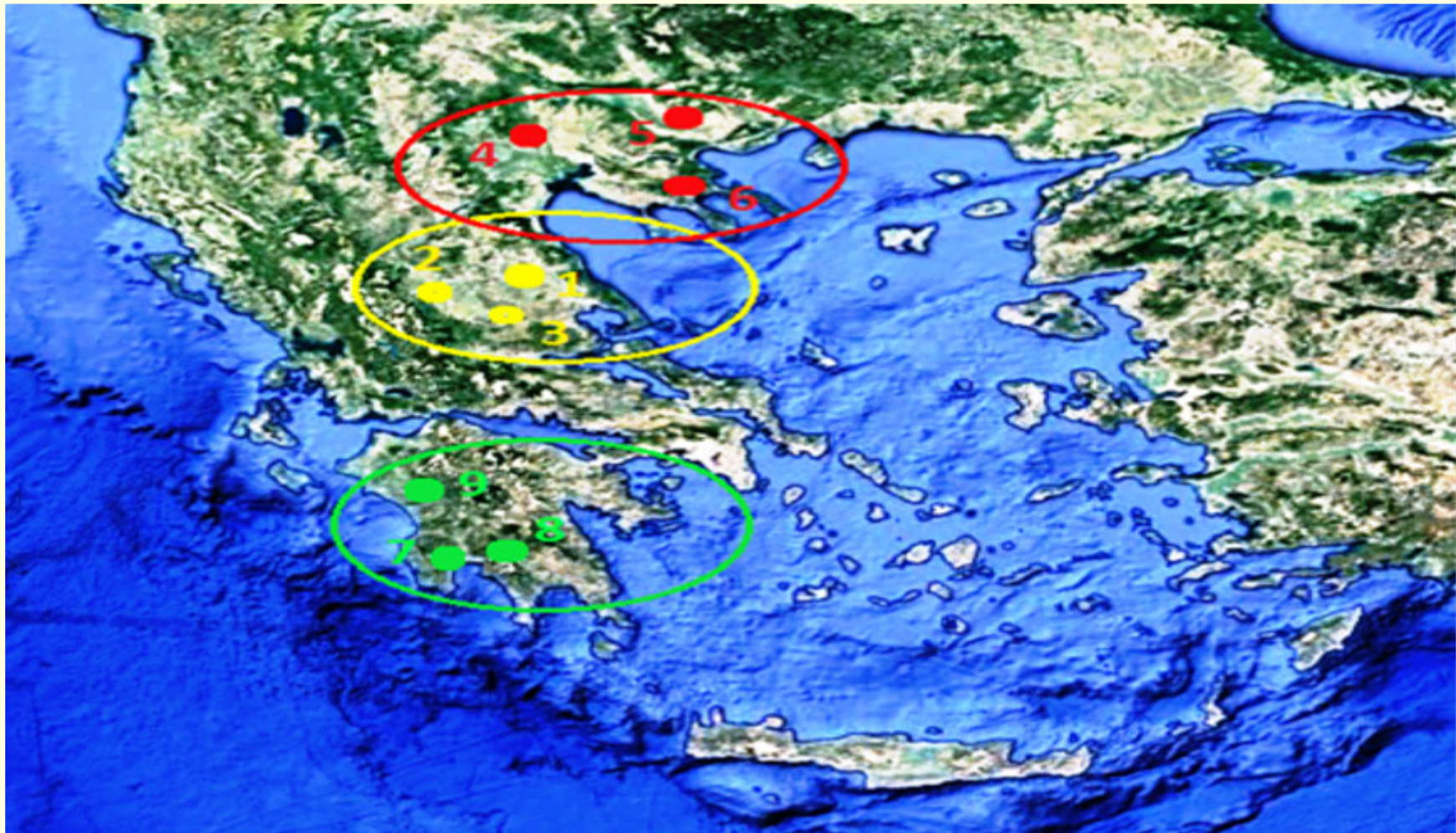
Κέντρο 9: Τρίκερι

Το Τρίκερι, στην είσοδο του Παγασητικού, είναι ένα γραφικότατο ηλιορεϊτικό χωριό με εξαιρετική θέα στον Παγασητικό και πλακόστρωτα δρομάκια. Η αρχιτεκτονική του θυμίζει περισσότερο νησί και η ρυμοτομία του με τα στενά δρομάκια σε ένα σύνολο κύκλων και καθέτων εξυπηρετούσε τα παλαιότερα χρόνια αμυντικούς σκοπούς.

Το Τρίκερι είναι χτισμένο στην κορυφή σχεδόν του Τισσαίου όρους. Είναι χωριό ναυτικών που ασχολήθηκε και με τη σπογγαλιεία και γνώρισε δόξες αλλά και δυστυχίες. Το αρχικό Τρίκερι βρισκόταν στο ομώνυμο νησάκι, αλλά οι κάτοικοί του με τις επιθέσεις των πειρατών στα τέλη του 16ου αιώνα έφτιαξαν τον νέο οικισμό πάνω στο βουνό στα 450 υψόμετρο. Δεν είναι τυχαίο που όλο το χωριό είναι κτισμένο με μορφή κάστρου και από μακριά φαίνεται εξαιρετικά εντυπωσιακό.

Παράδειγμα: Η Ελληνική διαδρομή (1)

Παράδειγμα: Η ελληνική διαδρομή-

Ο δρόμος του σιταριού.....Θεσσαλία

Κάμποι, απέραντοι κάμποι, μέχρις εκεί που φτάνει το μάτι, κι έπειτα κι άλλοι, κι άλλοι, μέχρι να καταλάβει και ο πιο ανυποψίαστος επισκέπτης πως ετούτη η γη είναι σί' αληθινά ευλογημένη. Ο θεσσαλικός κάμπος, ο μεγαλύτερος στη χώρα μας, χωρίζεται από μια χαμηλή οροσειρά στη δυτική πεδιάδα των Τρικάλων και στην ανατολική πεδιάδα της Λάρισας, και προσφέρει στον παρατηρητή, που την αποκαλύπτει μία τέλεια, σχεδόν, επιπεδότητα.

Κέντρο 1: Λάρισα

Η πόλη της Λάρισας είναι χτισμένη στις δύο όχθες του Πηνειού ποταμού και βρίσκεται στο κέντρο του ανατολικού τμήματος της θεσσαλικής πεδιάδας. Η Λάρισα είναι πανάρχαια πόλη και κατοικείται σχεδόν 4.000 χρόνια. Οι αρχαιολογικές έρευνες μαρτυρούν ότι η περιοχή της Λάρισας κατοικείτο κατά την Παλαιολιθική περίοδο.

Κέντρο 2: Τρίκαλα

Τα Τρίκαλα είναι μια όμορφη πόλη χτισμένη στη θέση της αρχαίας Τρίκκης (σύμφωνα με τη μυθολογία, η νύμφη Τρίκκη ήταν κόρη του Πηνειού) και είναι η πατρίδα του περίφημου γιατρού της αρχαιότητας, Ασκληπιού. Η πόλη χρωστά σε μεγάλο βαθμό την ομορφιά της στο γραφικό ποταμό Ληθαίο, ο οποίος είναι παραπόταμος του Πηνειού.

Κέντρο 3: Φάρσαλα

Τα Φάρσαλα, γνωστή στην αρχαιότητα ως Φάρσαλος, βρίσκεται στο νότιο άκρο του θεσσαλικού κάμπου. Υπήρξε, σύμφωνα με τον Ευρυπίδη, η πατρίδα του Ηρωικού Αχιλλέα και πεδίο ιστορικών συγκρούσεων, σημαντικότερη από τις οποίες είναι αυτή που έγινε το 48 π.Χ. μεταξύ του Ιουλίου Καίσαρα και του Πομπήιου, με νικητή τον πρώτο, στον εμφύλιο πόλεμο της Ρώμης.

Παράδειγμα: Η ελληνική διαδρομή-

Ο δρόμος του κρασιού.....Μακεδονία

Κέντρο 4: Διαδρομή του Κρασιού της Γουμένισσας και της Πέλλας

Οι αμπελώνες της Γουμένισσας απλώνονται στις ανατολικές πλαγιές του όρους Πάικο και σε λόφους με απαλές κλίσεις στα νότια της πόλης, σε υψόμετρο 150-250 μέτρων. Ο βαρδάρης φυσά όλες τις εποχές του χρόνου. Τα αμπέλια έχουν φυτευτεί με Ξινόμαυρο και Νεγκόσκα, ένα ντόπιο ερυθρό σταφύλι, σε αναλογία 3:1 περίπου κι από τη συνοינוποίησή τους παράγονται οι οίνοι με την ένδειξη Ο.Π.Α.Π. Γουμένισσα. Στα υψώματα των Γιαννιτσών, στην καρδιά της Πελλαίας χώρας, το αμπέλι καλλιεργείται από τους αρχαίους χρόνους. Σ' αυτό το οικοσύστημα οι γηγενείς ποικιλίες Ροδίτης, Ξινόμαυρο όπως και οι ευγενείς Chardonnay, Sauvignon Blanc, Ugnie Blanc, Merlot καλλιεργούνται για την παραγωγή των Τοπικών Οίνων Πέλλας.

Κέντρο 5: Διαδρομή του Κρασιού του Διονύσου

Στις νοτιοανατολικές παρυφές του Παγγαίου, τα αμπέλια δέχονται τη δροσερή αύρα του Στρυμονικού κόλπου. Εδώ, οι οινοποιοί επέλεξαν να φυτέψουν κοσμοπολίτικες ποικιλίες: Sauvignon Blanc, Chardonnay, Semillon, Ugnie Blanc, Cabernet Sauvignon, Merlot, Syrah και ελληνικές: Ροδίτη, Ασύρτικο, Λημνιό, Αγιωργίτικο. Τα κρασιά κυκλοφορούν ως Τοπικοί Οίνοι Παγγαίου. Στη Δράμα, οι αμπελώνες είναι φυτεμένοι με ποικιλίες, λευκές και ερυθρές, κυρίως γαλλικές: Ροδίτης, Ασύρτικο, Sauvignon blanc, Semillon, Ugnie Blanc και Λημνιό, Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot. Ετσι παράγονται οι Τοπικοί Οίνοι Δράμας. Τα αμπέλια στη Μαρώνεια, καλλιεργούνται σε ήπιους λόφους, έχοντας πίσω τους το Όρος Ίσμαρο. Από τα σταφύλια τους παράγονται οι Ισμαρικοί Τοπικοί Οίνοι.

Παράδειγμα: Η ελληνική διαδρομή-

Ο δρόμος του κρασιού.....Μακεδονία

Κέντρο 6: Διαδρομή του Κρασιού της Χαλκιδικής

Στην κεντρική Χαλκιδική τα σταφύλια που καλλιεργούνται είναι τα λευκά: Ροδίτης και Sauvignon Blanc για την παραγωγή του λευκού Τοπικού Οίνου Χαλκιδικής. Από τα: Ξινόμαυρο και Cabernet Sauvignon παράγεται ο ερυθρός Τοπικός Οίνος Χαλκιδικής. Στις ηλιόλουστες πλαγιές του όρους Μελίτωνα, ευνοείται η παραγωγή εκλεκτών κρασιών. Έτσι από το Λημνιό, μια παλιά ελληνική ποικιλία και τις γαλλικές Cabernet Sauvignon και Cabernet Franc, γεννιέται ο ερυθρός, Ο.Π.Α.Π. Πλαγιές του Μελίτωνα. Με την ίδια Ονομασία Προέλευσης παράγεται και ένα λευκό κρασί, από τον πετυχημένο γάμο των λευκών σταφυλιών Ασύρτικο, Ροδίτης και Αθήρι. Ενώ η Μαλαγουζιά και το Syrah αποτελούν τη βάση των λευκών και ερυθρών αντίστοιχα, Τοπικών Οίνων Σιθωνίας. Σε όλα σχεδόν τα Αγιορείτικα μοναστήρια υπάρχει μια μακρόχρονη παράδοση στην τέχνη της αμπελουργίας και της παραγωγής κρασιού. Σήμερα, σε αρκετά, ζούμε την αναβίωσή της. Στα αμπέλια τους καλλιεργείται μια μεγάλη γκάμα σταφυλιών: τα λευκά Ροδίτης, Αθήρι, Ασύρτικο, Sauvignon Blanc και τα ερυθρά Λημνιό, Ξινόμαυρο, Cabernet Sauvignon και Grenache Rouge. Σ' αυτή την ευλογημένη λωρίδα γης με το ήπιο κλίμα, την επαρκέστατη ηλιοφάνεια, τη βουνίσια όροσή και την πελαγίσια υγρασία παράγονται οι Αγιορείτικοι Τοπικοί Οίνοι. Κασσάνδρα, Σιθωνία και Άθως. Οι Δρόμοι του κρασιού μας προτείνουν εναλλακτικό ταξίδι στις τρεις χερσονήσους, γεμάτο επισκέψεις σε αμπελώνες και γευστικές δοκιμές κρασιών.

Παράδειγμα: Η ελληνική διαδρομή-

Ο δρόμος της ελιάς.....Πελοπόννησος

Η γη της Πελοποννήσου θα μπορούσε να ονομαστεί ένας απέραντος, αιώνιος ελαιώνας. Με εύκρατο κλίμα, μακριά καλοκαίρια, εντυπωσιακή ηλιοφάνεια και τη θάλασσα να την αγκαλιάζει δεν είναι τυχαίο που η χερσόνησος φημίζεται τόσο για τις βρώσιμες ελιές όσο και για τα εξαιρετικής ποιότητας ελαιόλαδα. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι πολλά από τα προϊόντα της είναι κορυφαία στην κατηγορία τους, σε παγκόσμιο επίπεδο.

Παράδειγμα: Η ελληνική διαδρομή-

Ο δρόμος της ελιάς.....Πελοπόννησος

Κέντρο 7: Μεσσηνία

Ο νομός Μεσσηνίας βρίσκεται στις παρυφές του Ταΰγετου. Το κλίμα που επικρατεί είναι εύκρατο μεσογειακό με ζεστούς χειμώνες και ήπια καλοκαίρια. Η Μεσσηνία στο μεγαλύτερο ποσοστό της είναι ορεινή και ημιορεινή. Παραταύτα ο κάμπος της είναι ιδανικός για την καλλιέργεια της ελιάς και συγκεκριμένα των ποικιλιών Καλαμών και Κορωνέικη. Ετησίως από τους συνολική παραγωγή της Πελοποννήσου, η Μεσσηνία έχει τον μεγαλύτερο αριθμό ελαιόδεντρων (13.545.000) και παράγει 2.500 τόνους επιτραπέζιας ελιάς. Ανάμεσά τους και η παγκόσμιου φήμης ελιά Καλαμών, μια από τις καλύτερες βρώσιμες ελιές.

Κέντρο 8: Λακωνία Τη Λακωνία καλύπτουν δύο ορεινοί όγκοι, ο Ταΰγετος και ο Πάρνωνας, βουνά κατὰ φύτα από δάση. Από αυτά τα δύο βουνά δημιουργείται μια ρηξιγενής λεκάνη, και ανάμεσά τους τοποθετείται η πεδιάδα του Ευρώτα. Το κλίμα είναι μεσογειακό με ήπιους χειμώνες στα πεδινά και πιο δριμείς στα ορεινά. Οι ελιές που αντέχουν και καλλιεργούνται εδώ είναι η Αθηνολιά, η Ασπρολιά κι η Κορωνέικη. Στον νομό υπάρχουν 13.000.000 ελαιόδεντρα και 16.000 οικογένειες που ασχολούνται με την παραγωγή του καρπού. Η βρώσιμη ελιά που παράγεται εδώ είναι 100% Καλαμών.

Κέντρο 9: Ηλεία

Βρίσκεται στην δυτική Πελοπόννησο και το έδαφος είναι βασικά πεδινό με την πεδιάδα της Ηλείας να αποτελεί την μεγαλύτερη της Πελοποννήσου. Βορειοανατολικά υψώνεται ο Ερύμανθος. Το κλίμα είναι θαλάσσιο μεσογειακό με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια από την επιρροή της θάλασσας. Η θερμοκρασία σπάνια πέφτει υπό του μηδενός, συνθήκη που βοηθά στην καλλιέργεια της ελιάς. Η περιοχή της Ολυμπίας συγκεκριμένα διαθέτει 260.000 στρέμματα ελαιοκαλλιέργειας και παράγει 15.000 τόνους ελαιόλαδο. Συνολικά ο νομός Ηλείας έχει 1.015.265 στρέμματα που καλλιεργούνται ελιές αλλά και κηπευτικά

Παράδειγμα: Η Μεσογειακή διαδρομή (1)

Παράδειγμα: Η Μεσογειακή διαδρομή (1)

Δρόμος του σιταριού: Ελλάδα

Δρόμος του κρασιού: Ιταλία

Δρόμος της ελιάς: Ισπανία

Τέλος θα δημιουργήσουμε δίκτυα περιηγητικών διαδρομών.....

.....περνώντας από τη χωρική ενότητα της Ελλάδας στην ευρύτερη χωρική ενότητα της Μεσογείου συνδέοντας.....

.....τους ελληνικούς δρόμους του σιταριού στη Θεσσαλία

.....με τους ιταλικούς δρόμους του κρασιού στην Τοσκάνη, το Βένετο και τη Λομβαρδία,

.....και τους ισπανικούς δρόμους της ελιάς στην Ανδαλουσία, τη Βαλένθια και την Καταλονία.

Παράδειγμα: Η μεσογειακή διαδρομή-

Ο δρόμος του σιταριού.....Ελλάδα

Κέντρο 1: Θεσσαλία: Αβερώφειος Γεωργική Σχολή

Η Αβερώφειος Γεωργική Σχολή βρίσκεται στα δυτικά της Λάρισας σε μια τεράστια έκταση 40 περίπου στρεμμάτων. Η ιστορία της αρχίζει το 1901, μετά την απόφαση της πολιτείας να αξιοποιήσει τη σπουδαία χρηματική δωρεά του Γεωργίου Αβέρωφ προς το ελληνικό δημόσιο, με σκοπό την σύσταση γεωργικού σχολείου. Η επιλογή της Λάρισας ως τόπος λειτουργίας της σχολής ήταν επιθυμία του δωρητή, αλλά σημαντικό ρόλο έπαιξε και η γεωγραφική της θέση στο κέντρο της τεράστιας θεσσαλικής πεδιάδας. Η σχολή είχε ως σκοπό να μορφώσει και να καταρτίσει γεωπόνους και από την άποψη αυτή θεωρείται ότι υπήρξε το πρώτο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο της χώρας. Ως καταλληλότερος χώρος εγκατάστασης της επελέγη μια περιοχή του κτήματος «Ακ-Σεράι», η οποία προερχόταν από τα κτήματα του Στεφάνοβικ που είχαν περιέλθει στο κράτος με πολύ χαμηλό τίμημα. Το 1903 η περιοχή παραχωρήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών και τον Ιούνιο του 1908 άρχισαν οι εργασίες κατασκευής των κτιρίων, τα βασικότερα των οποίων παραδόθηκαν τον Αύγουστο του 1911. Για την κατασκευή των κτιριακών εγκαταστάσεων χρησιμοποιήθηκαν τα καλύτερα υλικά, αφού το γενναίο κληροδότημα του Γεωργίου Αβέρωφ επέτρεπε κάτι τέτοιο. Τρεις μήνες αργότερα λειτούργησε επίσημα η Σχολή.

Παράδειγμα: Η μεσογειακή διαδρομή-

Ο δρόμος του κρασιού.....Ιταλία

Κέντρο 2- Τοσκάνη

Από όλες τις αμπελουργικές περιοχές της Ιταλίας, καμία δεν είναι τόσο γνωστή όσο η περιοχή της Τοσκάνης. Με το ρομαντικό τοπίο των κυματιστών λόφων, των επαρχιακών δρόμων και των γραφικών χωριών, είναι ο παράδεισος του εραστή του κρασιού. Από τα λευκά ξηρά έως τα βαθιά κόκκινα, μια μεγάλη ποσότητα κρασιού της Τοσκάνης αναγνωρίζεται ως DOC και DOCG, τα κορυφαία επίπεδα ιταλικού κρασιού. Η ποικιλία σταφυλιών Sangiovese ανθίζει στην Τοσκάνη. Παρόλο που ο αριθμός των ονομάτων (ανάλογα με την υποπεριοχή) ποικίλλει, η ποικιλία αυτή χρησιμοποιείται στην παραγωγή ευρέος φάσματος ιταλικών κρασιών - συμπεριλαμβανομένου του Chianti.

Κέντρο 3: Βένετο Στη βορειοανατολική Ιταλία, η περιοχή κρασιού του Veneto είναι μία από τις σημαντικότερες ιταλικές αμπελουργικές περιοχές. Αν και δεν είναι τόσο μεγάλη, αυτή η περιοχή είναι διάσημη για την παραγωγή περισσότερου κρασιού από ό, τι η υπόλοιπη χώρα. Παράγει πολλά είδη κρασιών από πολλές διαφορετικές ποικιλίες σταφυλιών. Οι πιο γνωστές ονομασίες είναι το Prosecco, ο αφρώδης οίνος που παρασκευάζεται από το σταφύλι Glera. Το Soave, ένα λευκό κρασί από σταφύλια Garganega και Valpolicella, κόκκινα κρασιά από μείγμα βασισμένο στα σταφύλια Corvina και μεγάλη ποικιλία από ελαφριά, αρωματικά κρασιά έως πολύ βαθιά κρασιά Amarone.

Κέντρο 4- Λομβαρδία

Η Λομβαρδία είναι μια από τις μεγαλύτερες από τις ιταλικές αμπελουργικές περιοχές. Ωστόσο, παράγει μόνο δύο διάσημα κρασιά, τα οποία είναι αφρώδη: το Franciacorta και το Lambrusco. Μία από τις πιο διάσημες υποπεριφέρειες της Λομβαρδίας είναι η περιοχή Λουγκάνα, η οποία διασχίζει τη γραμμή μεταξύ Λομβαρδίας και Βένετου. Τα κρασιά της Lugana είναι ιδιαίτερα καλής ποιότητας, χάρη στο γεγονός ότι οι αμπελώνες περιβάλλουν τη λίμνη Garda, η οποία μετριάξει τη θερμοκρασία. Η περιοχή είναι γνωστή για τα κρασιά Soave, Bardolino και Valpolicella.

Παράδειγμα: Η μεσογειακή διαδρομή-

Ο δρόμος της ελιάς.....Ισπανία

Κέντρο 5: Ανδαλουσία

Η περιφέρεια της Ανδαλουσίας καταλαμβάνει το νότιο τρίτο της ισπανικής χερσονήσου και παράγει περίπου το 75% του συνολικού ελαιολάδου που παράγεται στην Ισπανία. Η κοινότητα της Ανδαλουσίας αποτελείται από οκτώ επαρχίες, από ανατολικά προς δυτικά: Αλμερία, Γρανάδα, Jaén, Κόρδοβα, Μάλαγα, Σεβίλλη, Κάντιθ και Ουέλβα. Η παραγωγή ελαιολάδου επεκτείνεται σε ολόκληρη την περιοχή, ενώ επικεντρώνεται κυρίως στις επαρχίες Jaén και Córdoba. Είναι ενδιαφέρον ότι η επαρχία Jaén παράγει περισσότερο ελαιόλαδο από ό,τι όλη η Ελλάδα. Τα είδη ελιών που καλλιεργούνται στην Ανδαλουσία για την παραγωγή ελαιολάδου είναι: Picual, Hojiblanca, Lechín, Verdial και Picudo.

Κέντρο 6: Βαλένθια

Η Βαλένθια και άλλες περιοχές, όπως η Αραγονία, παράγουν, ανάλογα με το έτος, περίπου το 1% του ισπανικού ελαιολάδου. Μικρότερα ποσοστά ελαιολάδου παράγονται επίσης στη Ναβάρρα και τη Λα Ριόχα. Οι προαναφερόμενες περιοχές παραγωγής αντιστοιχούν στη λεκάνη του ποταμού Ebro, καθώς και στις κεντρικές περιοχές των μεσογειακών ακτών. Οι τύποι ελιών που καλλιεργούνται σε αυτές τις περιοχές είναι οι Blanqueta, Fraga, Empeltre και Arbequina.

Κέντρο 7: Καταλονία

Η Καταλανική Κοινότητα καταλαμβάνει τη βορειοανατολική γωνία της χερσονήσου και παράγει περίπου το 4% του συνολικού ελαιολάδου που παράγεται στην Ισπανία. Η Καταλονία αποτελείται από τέσσερις επαρχίες: τη Χιρόνα (Girona), τη Βαρκελώνη, τη Λέριδα (Lleida) και την Ταραγόνα. Το γενικό κλίμα είναι μέτριο, κοινό σε μια μεσογειακή περιοχή, αλλά με κάποιες αντιθέσεις. Η παραγωγή ελαιολάδου εκτείνεται σε ολόκληρη τη δυτική περιοχή, που συνορεύει με την Αραγονία. Οι τύποι ελιών που καλλιεργούνται στην Καταλονία για την παραγωγή πετρελαίου είναι οι Fraga, Empeltre και Arbequina.

Συμπεράσματα (1)

Με δεδομένο το **συγκριτικό πλεονέκτημα** του θεσσαλικού κάμπου, δηλαδή τη γεωγραφική του θέση στο κέντρο της χώρας....

.....και την **πολλαπλή και πολύ-επίπεδη σημασία του**, δίνεται έμφαση πλέον στην περαιτέρω ανάδειξή του και στην προβολή του εντός και εκτός Ελλάδας.

Παρουσιάστηκε η δυναμική του και η δυνατότητά του να **αποτελέσει βασικό συστατικό της «εμπορικής» ταυτότητας της περιοχής της Θεσσαλίας.....**

Ιδιαιτερότητα- Καινοτομία της πρότασης: Η εστίαση στο αγροτικό τοπίο

Συμπεράσματα (2)

Η πρόταση προσπαθεί να επαναπροσδιορίσει την σχέση του ανθρώπου με τη γη.

Ο άνθρωπος είναι απόλυτα και άρρηκτα συνδεδεμένος με τη γη: από κυνηγός και συλλέκτης εξελίχθηκε σε καλλιεργητή και αγρότη (διαδικασία που σφυρηλάτησε την σύνδεσή του με τη γη).

Με παρόμοιο τρόπο, καθώς εξελίσσονταν οι κοινωνίες, μεταβάλλονταν και **τα πρότυπα ανάπτυξης της γης.**

Η τοπική ιστορία οφείλει να «παίξει» ένα σημαντικό ρόλο στην λήψη των αποφάσεων, αλλά πρωτίστως στον μελλοντικό σχεδιασμό της περιοχής.

Σας ευχαριστούμε.....